

Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова

**ПРАВОВИЙ
СТАТУС
СУБ'ЄКТІВ
МЕДИЧНИХ
ПРАВОВІДНОСИН**

План лекції

- ▣ **1. Поняття пацієнта та його права**
- ▣ **2. Права пацієнтів в окремих напрямках медичної діяльності**
- ▣ **3. Правове регулювання обов'язків пацієнта в Україні**
- ▣ **4. Правове регулювання професійних прав й обов'язків медичних працівників**
- ▣ **5. Правовий статус лікуючого лікаря за національним законодавством**

1. Поняття пацієнта та його права

Пацієнт – це фізична особа, яка звернулася за медичною допомогою та /або якій надається така допомога

Ст. 3 Основ законодавства України про охорону здоров'я

Права пацієнта

– це основні права людини на охорону власного здоров'я, яка потребує медичної допомоги, яка звернулась за медичною допомогою та вступила у взаємовідносини з лікувальною установою

з точки зору забезпечення доступу до медичного обслуговування, рівноправності, якості та ефективності такої допомоги.

Міжнародно-правові стандарти, присвячені правам пацієнтів

- ❖ **Рекомендації Ради Європи щодо прав хворого і помираючого (1976),**
- ❖ **Хартія про права лікарняних пацієнтів (1979)**
- ❖ **Права пацієнта в Європі (ВООЗ, 1993)**
- ❖ **Європейська хартія прав пацієнтів (15 листопада 2002 р.)**
- ❖ **Декларація про політику у сфері забезпечення прав пацієнта в Європі (1994)**
- ❖ **Лісабонська декларація про права пацієнта (1981, зміни і доповнення 1995).**

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА:

- ❖ Конституція України;
- ❖ Цивільний кодекс України;
- ❖ Основи законодавства України про охорону здоров'я;
- ❖ Закон України «Про лікарські засоби»;
- ❖ Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»;
- ❖ Закон України «Про екстрену медичну допомогу»;
- ❖ Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання»;
- ❖ Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні»;
- ❖ Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб»;
- ❖ Закон України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ»;
- ❖ Закон України «Про психіатричну допомогу»;
- ❖ Закон України «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині»;
- ❖ Закон України «Про донорство крові та її компонентів»;
- ❖ Закон України «Про оздоровлення та відпочинок дітей»;
- ❖ Закон України «Про протидію із захворюванням на туберкульоз»;
- ❖ Закон України «Про захист персональних даних»;

Європейська хартія прав пацієнтів

- ❖ на профілактичні заходи;
- ❖ на доступність;
- ❖ на інформацію;
- ❖ на згоду;
- ❖ на свободу вибору;
- ❖ на приватність і конфіденційність;
- ❖ на повагу до часу пацієнта;
- ❖ на дотримання стандартів якості;
- ❖ на безпеку;
- ❖ на інновації;
- ❖ на попередження за можливістю страждань і болю;
- ❖ на індивідуальний підхід до лікування;
- ❖ на подання скарги;
- ❖ на компенсацію

Права пацієнтів за вітчизняним законодавством

- ❖ життя (ст. 27 КУ, ст. 281 ЦК);
- ❖ медичну допомогу (ст. 49 КУ, ст. 284 ЦК, п. "д" ст. 6, п. "а" ст. 78 Основ, п. 1 ч. 1 Клятви);
- ❖ свободу вибору (ст. 284 ЦК, п. "д" ст. 6, ст. 34, 38 Основ), тобто на вільний вибір лікаря, методів лікування та лікувального закладу, вимогу про заміну лікаря, лікування за кордоном у разі неможливості надання такої допомоги у закладах охорони здоров'я України;
- ❖ особисту недоторканність (ст. 29 КУ, ст. 289 ЦК, ст. 42, 43 Основ), тобто на інформовану згоду на медичне втручання, відмову від медичного втручання;
- ❖ медичну інформацію (ст. 32, 34 КУ, ст. 285 ЦК, п. "е" ст. 6, 39 Основ), тобто на достовірну і своєчасну інформацію про стан свого здоров'я, ознайомлення з історією своєї хвороби та ін. документами, що можуть слугувати для подальшого лікування;
- ❖ медичну таємницю (ст. 32, 34 КУ, ст. 286 ЦК, ст. 39-1, 40, п. "з" ст. 78 Основ, п. 3 ч. 1 Клятви), тобто на таємницю про стан свого здоров'я, факт звернення за медичною допомогою, діагноз, а також про відомості, одержані при медичному обстеженні;
- ❖ чуйне ставлення, на дії і помисли, що ґрунтуються на принципах загальнолюдської моралі, з боку медичних і фармацевтичних працівників (п. "з" ст. 78 Основ, п. 2 ч. 1 Клятви);
- ❖ допуск інших медичних працівників (ч. 1 ст. 287 ЦК, п. "к" ст. 6 Основ);

Права пацієнтів за вітчизняним законодавством

- ❖ допуск членів сім'ї, опікуна, піклувальника (ч. 1 ст. 287 ЦК, п. "к" ст. 6 Основ);
- ❖ допуск нотаріуса та адвоката (ч. 1 ст. 287 ЦК, п. «к» ст. 6 Основ);
- ❖ допуск до нього священнослужителя для відправлення богослужіння та релігійного обряду (ч. 2 ст. 287 ЦК, п. "к" ст. 6 Основ);
- ❖ повну інформованість і добровільну згоду на медико-біологічний експеримент (ч. 3 ст. 28 КУ, п. 3 ст. 281 ЦК, ст. 45 Основ);
- ❖ донорство крові та її компонентів (ст. 290 ЦК, ст. 46 Основ);
- ❖ трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів як на спеціальний метод лікування (ст. 47 Основ);
- ❖ штучне запліднення та імплантацію ембріона (п. 7 ст. 281 ЦК, ст. 48 Основ);
- ❖ застосування методів стерилізації (п. 5 ст. 281 ЦК, ст. 49 Основ);
- ❖ добровільне штучне переривання вагітності (п. 6 ст. 281 ЦК, ст. 50 Основ);
- ❖ зміну (корекцію) статевої належності (ст. 51 Основ);
- ❖ незалежну медичну експертизу (п. "й" ст. 6, розділ 9 Основ);
- ❖ відшкодування заподіяної здоров'ю шкоди (п. "і" ст. 6 Основ);
- ❖ правовий захист від будь-яких незаконних форм дискримінації, пов'язаних із станом здоров'я (п. "и" ст. 6 Основ);
- ❖ оскарження неправомірних рішень і дій працівників, закладів та органів охорони здоров'я (ст. 40, 55, 56 КУ, п. "ї" ст. 6 Основ).

Право на відшкодування заподіяної здоров'ю шкоди

- ❖ Завдана шкода може бути як *матеріальна*, так і *моральна*.
- ❖ Особа, якій завдано збитків у результаті порушення її цивільного права, має право на їх відшкодування (ст. 22 ЦК).
- ❖ *Збитками* є:
 - ❖ – втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також втрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки);
 - ❖ – доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушено (упущена вигода).
- ❖ Особа має право на відшкодування моральної шкоди, завданої внаслідок порушення її прав (ст. 23 ЦК).
- ❖ Моральна шкода полягає:
 1. у фізичному болю і стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я;
 2. у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів;
 3. у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку із знищенням чи пошкодженням її майна;
 4. у приниженні честі, гідності, а також ділової репутації фізичної чи юридичної особи.

Право на відшкодування заподіяної здоров'ю шкоди

- ❖ Моральна шкода відшкодовується грішми, іншим майном або в інший спосіб.
- ❖ Розмір грошового відшкодування моральної шкоди визначається судом залежно від характеру правопорушення, глибини фізичних та душевних страждань, погіршення здібностей потерпілого або позбавлення його можливості їх реалізації, ступеня вини особи, яка завдала моральної шкоди, якщо вина є підставою для відшкодування, а також з урахуванням інших обставин, які мають істотне значення.
- ❖ При визначенні розміру відшкодування враховуються вимоги розумності і справедливості, стан здоров'я потерпілого, тяжкість вимушених змін у його життєвих і виробничих стосунках, ступінь зниження престижу, ділової репутації, час та зусилля, необхідні для відновлення попереднього стану.
- ❖ Моральну шкоду не можна відшкодувати в повному обсязі.
- ❖ Будь-яка компенсація моральної шкоди не може бути адекватною дійсним стражданням, тому будь-який її розмір може мати суто умовний вираз.
- ❖ Розмір відшкодування повинен бути адекватним нанесеній моральній шкоді.

**Право на чуйне ставлення, дії і помисли, що ґрунтуються на
принципах загальнолюдської моралі, з боку медичних і
фармацевтичних працівників**

(п. "г" ст. 78 Основ, п. 2 ч. 1 Клятви)

Шанобливість і гуманність медиків щодо пацієнтів - повага до пацієнта як особи, яка у зв'язку із захворюванням зазнає певних труднощів, а також співчуття і людяність щодо кожного пацієнта, дозволяючи останньому відчути, що причина звернення за медичною допомогою близька і зрозуміла лікарю, і що він зробить все можливе, аби допомогти пацієнту.

2. Права пацієнтів в окремих напрямках медичної діяльності

Трансплантологія

Право особи, яка дала згоду стати донором, і живий донор:

- ❖ відмовитись від даної раніше згоди;
- ❖ на обов'язкове державне страхування на випадок смерті донора, зараження його інфекційною хворобою, виникнення у нього інших хвороб чи розладів здоров'я у зв'язку з виконанням донорської функції;
- ❖ відшкодування шкоди, заподіяної у зв'язку з виконанням ним донорської функції з урахуванням додаткових витрат на лікування, посилене харчування та інші заходи, спрямовані на його соціально-трудова та професійну реабілітацію.

Права реципієнта:

- ❖ на трансплантацію як метод лікування за наявності медичних показань, коли усунення небезпеки для життя або відновлення здоров'я іншими методами лікування неможливе;
- ❖ згоду та об'єктивне інформування щодо цього методу лікування;
- ❖ відмову від застосування трансплантації як методу лікування.

Закон України

*«Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини»
від 16 липня 1999 р.*

Психіатрія

Права осіб, яким надається психіатрична допомога:

- ❖ поважливе і гуманне ставлення до них, що виключає приниження честі й гідності людини;
- ❖ отримання інформації про свої права, пов'язані з наданням психіатричної допомоги;
- ❖ одержання психіатричної та соціальної допомоги в умовах, що відповідають вимогам санітарного законодавства;
- ❖ відмова від надання психіатричної допомоги, за винятком випадків її надання в примусовому порядку, передбаченому законом;
- ❖ усі види медико-санітарної допомоги (у тому числі санаторно-курортне лікування) за медичними показаннями;
- ❖ одержання психіатричної допомоги в найменш обмежених, відповідно до їх психічного стану, умовах, якщо можливо, за місцем проживання цих осіб, членів їх сім'ї, інших родичів або законних представників;

- ❖ утримання в психіатричному закладі лише протягом строку, необхідного для обстеження та лікування;
- ❖ попередня згода або відмова в будь-який час від застосування нових методів діагностики і лікування та лікарських засобів чи від участі у навчальному процесі;
- ❖ безпечність надання психіатричної допомоги;
- ❖ безоплатне надання медичної допомоги у державних і комунальних закладах охорони здоров'я, а також безоплатне або на пільгових умовах забезпечення лікарськими засобами та виробами медичного призначення в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;
- ❖ безоплатна юридична допомога з питань, пов'язаних з наданням їм психіатричної допомоги;

Закон України "Про психіатричну допомогу" від 22 лютого 2000 р.

Психіатрія

Права осіб, яким надається психіатрична допомога:

- ❖ альтернативний, за власним бажанням, психіатричний огляд та залучення до участі в роботі комісії лікарів-психіатрів з питань надання психіатричної допомоги будь-якого фахівця, який бере участь у наданні психіатричної допомоги, за погодженням з ним;
- ❖ збереження права на жиле приміщення за місцем їх постійного проживання протягом часу надання їм стаціонарної психіатричної допомоги;
- ❖ особиста участь у судових засіданнях при вирішенні питань, пов'язаних з наданням їм психіатричної допомоги та обмеженням у зв'язку з цим їх прав;

- ❖ відшкодування заподіяної їм шкоди або шкоди їх майну внаслідок незаконного поміщення до психіатричного закладу чи психоневрологічного закладу для соціального захисту або спеціального навчання чи внаслідок незабезпечення безпечних умов надання психіатричної допомоги або розголошення конфіденційних відомостей про стан психічного здоров'я і надання психіатричної допомоги;
- ❖ одержання винагороди за фактично виконану роботу нарівні з іншими громадянами.

Закон України "Про психіатричну допомогу" від 22 лютого 2000 р.

Психіатрія

Права пацієнтів, що знаходяться в психіатричних стаціонарах:

- ❖ спілкування з іншими особами, в тому числі з адвокатом або іншим законним представником, без присутності сторонніх осіб згідно з правилами внутрішнього розпорядку психіатричного закладу;
- ❖ повідомлення будь-якої особи за своїм вибором про надання їм психіатричної допомоги;
- ❖ забезпечення таємниці листування при відправці та отриманні будь-якої кореспонденції;
- ❖ доступ до засобів масової інформації;
- ❖ дозвілля, заняття творчою діяльністю;

- ❖ відправлення релігійних обрядів, додержання релігійних канонів;
- ❖ звернення безпосередньо до керівника або завідуючого відділенням психіатричного закладу з питань надання психіатричної допомоги, виписки з психіатричного закладу та додержання прав, передбачених цим Законом;
- ❖ допомога по загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню або пенсію згідно з законодавством.

Закон України "Про психіатричну допомогу" від 22 лютого 2000 р.

Психіатрія

Особи під час перебування у психіатричному закладі мають також права, які за рішенням лікаря-психіатра (комісії лікарів-психіатрів) в інтересах захисту їх здоров'я чи безпеки, а також в інтересах здоров'я або безпеки інших осіб можуть бути обмежені:

- ❖ приймати відвідувачів наодинці;
- ❖ придбавати і використовувати предмети повсякденного вжитку;
- ❖ перебувати на самоті.

Ті права, які законодавчо визначені для пацієнтів психіатричних стаціонарів, є відображенням прагнення до зрівняння правового статусу пацієнта із звичайним соматичним (тілесним) захворюванням із захворюванням психічної сфери.

Закон України "Про психіатричну допомогу" від 22 лютого 2000 р.

Імунопрофілактика

- ❖ Профілактичні щеплення проводяться після медичного огляду особи в разі відсутності у неї відповідних медичних протипоказань.
- ❖ Повнолітнім дієздатним громадянам профілактичні щеплення проводяться за їх згодою після надання об'єктивної інформації про щеплення, наслідки відмови від них та можливі поствакцинальні ускладнення.
- ❖ Особам, які не досягли 15-річного віку чи визнані недієздатними, профілактичні щеплення проводяться за згодою їх батьків або інших законних представників.
- ❖ Особам віком від 15 до 18 років чи визнаним судом обмежено дієздатними профілактичні щеплення проводяться за їх згодою та за згодою батьків або інших законних представників.
- ❖ Якщо особа та (або) її законні представники відмовляються від обов'язкових профілактичних щеплень, лікар має право взяти у них відповідне письмове підтвердження, а в разі відмови - засвідчити це актом у присутності свідків.

Закон України від 06 квітня 2000 р. "Про захист населення від інфекційних хвороб"

Імунопрофілактика

Відсутність профілактичних щеплень тягне:

- ❖ заборону для громадян на виїзд у країни, перебування у яких відповідно до міжнародних медико-санітарних правил або міжнародних договорів України вимагає конкретних профілактичних щеплень;
- ❖ відмова в прийомі громадян до виховних, навчальних, оздоровчих та інших дитячих закладів;

- ❖ усунення від роботи працівників окремих професій, виробництв та організацій, діяльність яких може призвести до зараження цих працівників та (або) поширення ними інфекційних хвороб.

Закон України від 06 квітня 2000 р. "Про захист населення від інфекційних хвороб"

Імунопрофілактика

Щепленню підлягають:

- ❖ медичний персонал лабораторій відділів особливо небезпечних інфекцій, протичумних установ, які працюють з живими культурами туляремії або зараженим матеріалом;
- ❖ ветеринарні працівники, які працюють з живими культурами бруцел або зараженим матеріалом, а також обслуговують господарства, неблагополучні щодо бруцельозу.
- ❖ медичні працівники лабораторій відділів особливо небезпечних інфекцій санепідстанцій та ветеринарні працівники лабораторій ветеринарної медицини, які працюють з живими культурами сибірки або зараженим матеріалом;

- ❖ групи медичного ризику (висока можливість клінічних ускладнень грипу): особи з хронічними захворюваннями (дихальної та серцево-судинної систем, нирок, обміну речовин); особи віком понад 60 років; особи, що перебувають у спеціалізованих колективах;
- ❖ групи епідемічного ризику (висока можливість інфікування грипом): діти дошкільного віку, школярі, підлітки, студенти ВНЗ; персонал медичних та навчальних закладів, інтернатів, будинків дитини та осіб похилого віку; робітники сфери послуг, торгівлі, транспорту, військові, особи, що перебувають у контакті з великою кількістю людей

Наказ МОЗ України від 03.02.2006 р. "Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні та контроль якості й обігу імунобіологічних препаратів"

Попередження розповсюдження туберкульозу

Права пацієнтів, хворих на туберкульоз: ❖ Хворі на активні форми туберкульозу та діти і підлітки, інфіковані мікобактеріями туберкульозу, під час лікування в протитуберкульозних стаціонарах і санаторіях безоплатно забезпечуються харчуванням за підвищеними нормами.

❖ Лікувально-профілактична допомога у державних і комунальних закладах охорони здоров'я та наукових установах, медичний (диспансерний) нагляд, а також санаторно-курортне лікування у спеціалізованих санаторіях безоплатно.

❖ Під час лікування безперебійно та безоплатно забезпечуються протитуберкульозними препаратами в кількості та асортименті, встановлених МОЗ у стандарті лікування хворих на туберкульоз.

❖ Хворі на заразні форми туберкульозу, які проживають у гуртожитках, а також в одній кімнаті разом з іншими членами сім'ї або в перенаселених квартирах, мають право на першочергове отримання житла в порядку, встановленому законодавством.

*Закон України від 05 липня 2001 р.
"Про боротьбу із захворюванням
на туберкульоз"*

Попередження розповсюдження туберкульозу

Права пацієнтів, хворих на туберкульоз:

❖ Вперше виявленим хворим на активні форми туберкульозу та хворим із рецидивом туберкульозу листок непрацездатності може видаватися на весь визначений лікарем період проведення основного курсу лікування. За висновком медико-соціальної експертної комісії листок непрацездатності зазначеним особам може бути продовжений, але не більше, ніж на 10 місяців від дня початку основного курсу лікування. На весь період лікування хворого на туберкульоз за ним зберігається місце роботи.

❖ Власник або уповноважений ним орган підприємства, установи, організації усіх форм власності не має права звільнити працівника у зв'язку з його захворюванням на туберкульоз, крім випадків, коли такі особи можуть бути визнані тимчасово або постійно непридатними.

*Закон України від 05 липня 2001 р.
"Про боротьбу із захворюванням
на туберкульоз"*

Попередження розповсюдження ВІЛ-інфекції

Права осіб, у яких виявлена ВІЛ-інфекція:

- ❖ Відомості про результати медичного огляду, наявність чи відсутність ВІЛ-інфекції в особі є *конфіденційними* та становлять лікарську таємницю. Передача таких відомостей дозволяється тільки особі, якої вони стосуються, а також законним представникам цієї особи, закладам охорони здоров'я, органам прокуратури, слідства, дізнання та суду.
- ❖ Відшкодування збитків, пов'язаних з обмеженням їх прав, яке мало місце внаслідок розголошення інформації про факт зараження цих осіб вірусом імунодефіциту людини.

- ❖ Безоплатне забезпечення ліками необхідними для лікування будь-якого наявного у них захворювання, засобами особистої профілактики та на психосоціальну підтримку.
- ❖ Безоплатний проїзд до місця лікування і у зворотному напрямку за рахунок лікувальної установи, яка видала направлення на лікування.
- ❖ Користування ізольованою жилою кімнатою.

Закон України від 23.12.2010 "Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ"

Попередження розповсюдження ВІЛ-інфекції

Права осіб, у яких виявлена ВІЛ-інфекція:

- ❖ Участь ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД осіб у випробуваннях медичних засобів і методів, науковому вивченні або навчальному процесі, фотографуванні, відео- та кінозйомках проводиться тільки за їх згодою.
- ❖ Використання крові та інших біологічних матеріалів ВІЛ-інфікованих або хворих на СНІД осіб для наукових досліджень проводиться лише за їх згодою і передбачає компенсацію в порядку, встановленому КМУ.
- ❖ Забороняється відмова у прийнятті до лікувальних закладів, у наданні медичної допомоги, ущемлення інших прав осіб на підставі того, що вони є ВІЛ-інфікованими чи хворими на СНІД, а також ущемлення прав їх рідних і близьких.

- ❖ Неправомірні дії посадових осіб, які порушують права ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД, їх рідних і близьких, можуть бути оскаржені до суду.
- ❖ Особи, зараження яких ВІЛ-інфекцією сталося внаслідок виконання медичних маніпуляцій, мають право на відшкодування у судовому порядку завданої їм здоров'ю шкоди за рахунок винної особи.

Закон України від 23.12.2010 "Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ"

Клінічні випробування лікарських засобів

Права пацієнтів (добровольців), що беруть участь у клінічних дослідженнях лікарських засобів:

- ❖ Право на добровільну участь у клінічних дослідженнях лікарського засобу.
- ❖ Право на письмову (на відміну від звичного медичного втручання) згоду на участь у клінічних дослідженнях лікарського засобу пацієнта або його законного представника.
- ❖ Право на отримання інформації щодо: суті та можливих наслідків випробувань; властивостей лікарського засобу; його очікуваної ефективності; ступеня ризику.

- ❖ Право на зупинення клінічних випробувань лікарського засобу чи окремих його етапів у разі виникнення загрози здоров'ю або життю пацієнта у зв'язку з їх проведенням, а також за бажанням пацієнта або його законного представника.
- ❖ Право на укладення договору про страхування життя і здоров'я пацієнта (добровольця) в порядку, передбаченому законодавством.

*Закон України від 04 квітня 1996 р.
"Про лікарські засоби", ст. 8.*

3. Правове регулювання обов'язків пацієнта в Україні

Громадяни у сфері охорони здоров'я зобов'язані:

- ❖ піклуватись про своє здоров'я та здоров'я дітей, не шкодити здоров'ю інших громадян;
- ❖ у передбачених законодавством випадках проходити профілактичні медичні огляди і робити щеплення;
- ❖ надавати невідкладну допомогу іншим громадянам, які знаходяться у загрозливому для життя і здоров'я стані;
- ❖ виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством про охорону здоров'я.

***Ст. 10 Основ законодавства України
про охорону здоров'я***

Обов'язок піклуватись про своє здоров'я та здоров'я дітей, не шкодити здоров'ю інших громадян

Кожна людина повинна дбати про своє здоров'я в першу чергу сама. Іноді одного прагнення людини піклуватись про своє здоров'я замало, оскільки на стан здоров'я впливає чимало факторів: харчування, спосіб життя, умови праці та відпочинку, екологія. Якщо визначити межі та види відповідальності особи за невиконання обов'язку піклуватись про власне здоров'я дуже складно, то невиконання обов'язку піклуватись про здоров'я дітей і не шкодити здоров'ю інших громадян має чітку правову регламентацію та наслідки, передбачені цивільним, адміністративним та кримінальним законодавством.

Обов'язок проходити профілактичні медичні огляди та робити щеплення

Організуються профілактичні огляди неповнолітніх, вагітних жінок, працівників підприємств, установ і організацій зі шкідливими і небезпечними умовами праці, військовослужбовців та осіб, професійна чи інша діяльність яких пов'язана з обслуговуванням населення або підвищеною небезпекою для оточуючих

*Ст. 10 Основ законодавства України
про охорону здоров'я*

Обов'язок проходити профілактичні медичні огляди та робити щеплення

Працівники підприємств харчової промисловості, громадського харчування і торгівлі, водопровідних споруд, лікувально - профілактичних, дошкільних і навчально-виховних закладів, об'єктів комунально-побутового обслуговування, інших підприємств, установ, організацій, професійна чи інша діяльність яких пов'язана з обслуговуванням населення і може спричинити поширення інфекційних захворювань, виникнення харчових отруєнь, повинні проходити обов'язкові попередні і періодичні медичні огляди. Обов'язкові медичні огляди проходять також особи віком до 21 року

Ст. 26 Закону України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення"

Обов'язок надавати невідкладну допомогу іншим громадянам, які знаходяться у загрозливому для життя і здоров'я стані

За залишення у небезпеці або невиконання обов'язку надати допомогу особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, встановлено кримінальну відповідальність.

Ст. 135, 136 Кримінального кодексу України

Особи, які хворіють на інфекційні захворювання чи є носіями збудників, зобов'язані:

- ❖ вживати рекомендованих медичними працівниками заходів для запобігання поширенню інфекційних хвороб;
- ❖ виконувати вимоги та рекомендації медичних працівників щодо порядку та умов лікування, дотримуватися режиму роботи закладів охорони здоров'я та наукових установ, у яких вони лікуються;
- ❖ проходити у встановлені терміни необхідні медичні огляди і обстеження.

Ст. 20 Закону України

"Про захист населення від інфекційних хвороб"

4. Правове регулювання професійних прав й обов'язків медичних працівників

4. Правове регулювання професійних прав й обов'язків медичних працівників

Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом

ч.4 ст. 43 Конституції України

Права медичних та фармацевтичних працівників

- ❖ заняття медичною і фармацевтичною діяльністю відповідно до спеціальності та кваліфікації;
- ❖ належні умови професійної діяльності;
- ❖ підвищення кваліфікації, перепідготовку не рідше одного разу на п'ять років у відповідних закладах та установах;
- ❖ вільний вибір апробованих форм, методів і засобів діяльності, впровадження у встановленому порядку сучасних досягнень медичної та фармацевтичної науки і практики;
- ❖ безплатне користування соціальною, екологічною та спеціальною медичною інформацією, необхідною для виконання професійних обов'язків;
- ❖ обов'язкове страхування за рахунок власника закладу охорони здоров'я у разі заподіяння шкоди їх життю і здоров'ю у зв'язку з виконанням професійних обов'язків у випадках, передбачених законодавством;

Ст. 77

*Основ законодавства України
про охорону здоров'я*

Права медичних та фармацевтичних працівників

- ❖ соціальну допомогу з боку держави у разі захворювання, каліцтва або в інших випадках втрати працездатності, що настала у зв'язку з виконанням професійних обов'язків;
- ❖ встановлення у державних закладах охорони здоров'я посадових окладів (тарифних ставок) на рівні не нижчому від середньої заробітної плати працівників промисловості;
- ❖ скорочений робочий день і додаткову оплачувану відпустку у випадках, встановлених законодавством;
- ❖ пільгові умови пенсійного забезпечення;
- ❖ пільгове надання житла та забезпечення телефоном;
- ❖ безплатне користування житлом з освітленням і опаленням тим, хто проживає і працює у сільській місцевості і селищах міського типу;
- ❖ першочергове одержання медичної допомоги і забезпечення лікарськими та протезними засобами;

*Ст. 77 Основ
законодавства України
про охорону здоров'я*

Права медичних та фармацевтичних працівників

- ❖ створення наукових медичних товариств, професійних спілок та інших громадських організацій;
- ❖ судовий захист професійної честі та гідності;
- ❖ безоплатне одержання у власність земельної ділянки в межах земельної частки (паю) члена сільськогосподарського підприємства у передбаченому законом порядку.

Ст. 77 Основ законодавства України про охорону здоров'я

Права медичних та фармацевтичних працівників

Лікар має право відмовитися від подальшого ведення пацієнта, якщо останній не виконує медичних приписів або правил внутрішнього розпорядку закладу охорони здоров'я, за умови, що це не загрожуватиме життю хворого і здоров'ю населення

Ст. 34 Основ законодавства України про охорону здоров'я

Права медичних та фармацевтичних працівників

Передбачено право медичних працівників на заняття народною медициною (цілительством), на підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації у відповідних вищих навчальних і наукових установах, установах підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів, а також за допомогою інтернатури, клінічної ординатури, аспірантури і докторантури, згідно із законодавством про освіту.

Ст. 74-1, 75 Основ законодавства України про охорону здоров'я

Обов'язки медичних працівників

- ❖ сприяти охороні та зміцненню здоров'я людей, запобіганню і лікуванню захворювань, подавати своєчасну та кваліфіковану медичну і лікарську допомогу;
- ❖ безплатно подавати першу невідкладну медичну допомогу громадянам у разі нещасного випадку та в інших екстремальних ситуаціях;
- ❖ поширювати наукові та медичні знання серед населення, пропагувати, в тому числі власним прикладом, здоровий спосіб життя;
- ❖ дотримувати вимог професійної етики і деонтології, зберігати лікарську таємницю;
- ❖ постійно підвищувати рівень професійних знань та майстерності;
- ❖ надавати консультативну допомогу своїм колегам та іншим працівникам охорони здоров'я;

Ст. 78 Основ законодавства України про охорону здоров'я

Обов'язки медичних працівників

- ❖ проводити своєчасне і кваліфіковане обстеження і лікування пацієнта;
- ❖ надавати медичну допомогу в повному обсязі хворому, який знаходиться в критичному для життя стані;
- ❖ пояснювати пацієнтові в доступній формі стан його здоров'я, мету запропонованих досліджень і лікувальних заходів, прогноз можливого розвитку захворювання, в тому числі наявності ризику для життя і здоров'я.

Ст. 34, 52, 39 Основ законодавства України про охорону здоров'я

Обов'язки медичних працівників

- ❖ Законодавство зобов'язує медичних працівників надавати медичну допомогу у будь-який час: і робочий, і неробочий.
- ❖ За ненадання медичної допомоги хворому медичним працівником передбачено кримінальну відповідальність.

Ст. 139 Кримінального кодексу України

5. Правовий статус лікуючого лікаря за національним законодавством

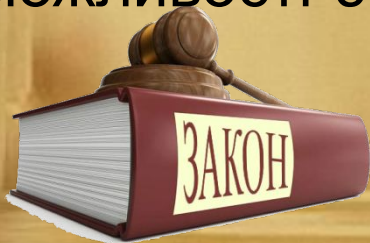
Лікуючий лікар - лікар закладу охорони здоров'я або лікар, який провадить господарську діяльність з медичної практики як фізична особа - підприємець і який надає медичну допомогу пацієнту в період його обстеження та лікування.

*Ст. 34 Основ законодавства України
про охорону здоров'я*

ОБОВ'ЯЗКИ ЛІКАРЯ ЩОДО ХВОРИХ

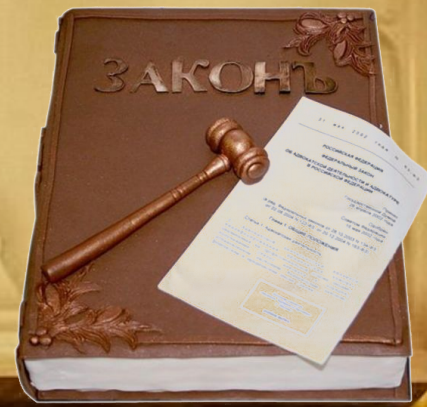
- ❖ лікар завжди повинен пам'ятати про зобов'язання зберігати людське життя;
- ❖ лікар повинен надавати пацієнту всі ресурси своєї науки;
- ❖ якщо лікар не має можливості провести обстеження або лікування, він повинен залучити іншого лікаря, у якого такі можливості є;
- ❖ лікар повинен тримати в абсолютній таємниці все, що він знає про свого пацієнта, навіть після смерті останнього;
- ❖ лікар повинен надавати невідкладну допомогу як виконання гуманітарного обов'язку, якщо немає упевненості в тому, що інші хочуть і можуть надати таку допомогу.

*Ст. 34 Основ законодавства України
про охорону здоров'я*

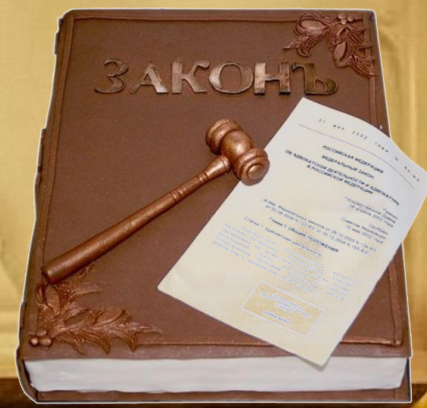
- ❖ Лікар має право відмовитися від подальшого ведення пацієнта, якщо останній не виконує медичних приписів або правил внутрішнього розпорядку закладу охорони здоров'я, за умови, що це не загрожуватиме життю пацієнта і здоров'ю населення.
- ❖ Лікар не несе відповідальності за здоров'я хворого у разі відмови останнього від медичних приписів або порушення пацієнтом встановленого для нього режиму. Але щоб реалізувати це право й захистити себе від необґрунтованих скарг пацієнта, лікар, якщо він бажає відмовитись від подальшого лікування пацієнта і має на те законні підстави, повинен дотримати певної процедури.

*Ст. 34 Основ законодавства України
про охорону здоров'я*

❖ Необхідною умовою для відмови лікаря від подальшого лікування пацієнта є невиконання пацієнтом приписів лікаря або порушення ним затверджених у лікувальному закладі Правил внутрішнього розпорядку. Факт невиконання приписів має бути *зафіксований*.

*Ст. 34 Основ законодавства України
про охорону здоров'я*

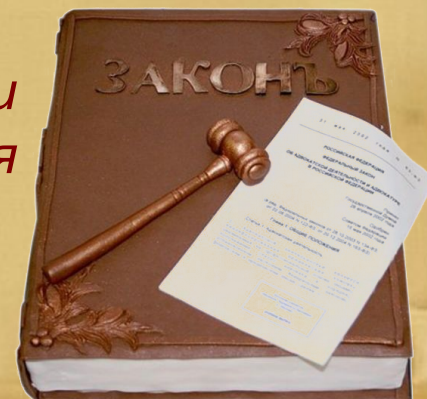

❖ Якщо пацієнт стаціонару порушує затверджені у лікувальному закладі Правила внутрішнього розпорядку, це необхідно зафіксувати шляхом складання *акта*.

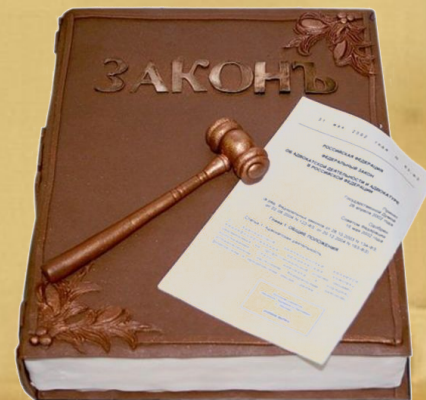
❖ Лікар має право обмежити надання інформації пацієнту про стан здоров'я, коли повна інформація може заподіяти шкоду здоров'ю пацієнта.

*Ст. 39 Основ законодавства України
про охорону здоров'я*

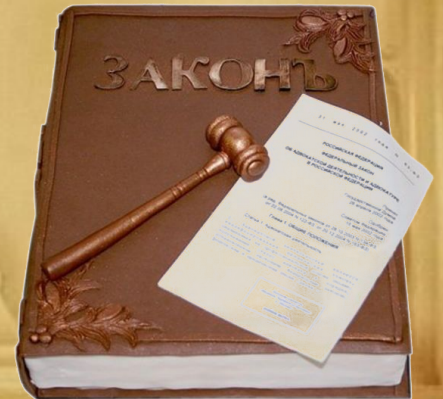
❖ Лікуючий лікар обирається пацієнтом або призначається йому в установленому Основами порядку. Обов'язками лікуючого лікаря є своєчасне і кваліфіковане обстеження та лікування пацієнта. Пацієнт вправі вимагати заміни лікаря.

*Ст. 34 Основ законодавства України
про охорону здоров'я*

Медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторони життя громадянина, не мають права розголошувати ці відомості, крім передбачених законодавчими актами випадків.

*Ст. 40 Основ законодавства України
про охорону здоров'я*

ВИПАДКИ ПРАВОМІРНОГО РОЗГОЛОШЕННЯ МЕДИЧНОЇ ТАЄМНИЦІ

- ❖ ч. 2 ст. 32, ч. 3 ст. 34 Конституції України;
- ❖ ч. 2, 4 ст. 285 ЦК України;
- ❖ ст. 30 Сімейного кодексу України;
- ❖ ст. 7 Закону України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення";
- ❖ ч. 2, 5 ст. 39, ст. 39-1, 40, ч. 1 ст. 43 Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я";
- ❖ ст. 4 Закону України "Про психіатричну допомогу";
- ❖ ч. 2 ст. 8, ч. 2 ст. 9 Закону України "Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ";
- ❖ ч. 5 ст. 14 Закону України "Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживання ними";
- ❖ ч. 2 ст. 26 Закону України "Про захист населення від інфекційних хвороб";
- ❖ ч. 2 ст. 17 Закону України "Про протидію захворюванню на туберкульоз"

Умисне розголошення лікарської таємниці особою, якій вона стала відома у зв'язку з виконанням професійних чи службових обов'язків, якщо таке діяння спричинило тяжкі наслідки тягне за собою кримінальну відповідальність

ст.145 Кримінального кодексу України

ПРАВО НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ

- ❖ Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.
- ❖ Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
- ❖ Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.
- ❖ Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

ст.55 Конституції України

ПРАВО НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ

Медичний працівник може реалізувати у порядку:

- 1) **цивільного судочинства** (відповідно до ст. 3 ЦПК України кожна особа має право звернутись до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів);
- 2) **кримінального судочинства** (медичний працівник має право в порядку кримінального судочинства оскаржувати постанову про порушення щодо нього кримінального провадження за фактом вчинення професійного злочину).

ПРАВО НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ

В порядку цивільного судочинства медичний працівник може:

- ❖ оскаржити незаконне звільнення з роботи (у місячний строк з дня вручення копії наказу про звільнення або з дня видачі трудової книжки) та вирішувати інші трудові спори (в тримісячний строк з дня, коли він дізнався або повинен був дізнатись про порушення свого права). Власник або уповноважений ним орган зобов'язаний відшкодувати моральну шкоду працівнику в разі, якщо порушення його законних прав призвели до моральних страждань, втрати нормальних життєвих зв'язків і вимагають від нього додаткових зусиль для організації свого життя;
- ❖ захищати свою честь, гідність та ділову репутацію, що були принижені іншими особами;
- ❖ оскаржувати накладене на нього стягнення у порядку регресу за ненадання чи неналежне надання медичної допомоги. Відповідно до **ст. 1172 ЦК України** моральну та матеріальну шкоду, завдану лікарем пацієнту в процесі виконання ним своїх професійних обов'язків відшкодуватиме заклад охорони здоров'я, який, відтак, має право звернутися до працівника в порядку регресу і вимагати відшкодування сплаченої суми.

A still life composition featuring a wooden gavel on the left, a golden statue of Lady Justice on the right, and an open book with handwritten notes and a pen in the center. The background shows a row of books on a shelf.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!